

ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΕΩΠΟΝΩΝ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Κοινοφελές Ίδρυμα
Ιωάννη Σ. Λάτση

ΧΟΡΗΓΟΣ ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΙΩΑΝΝΗ Σ. ΛΑΤΣΗ

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

ΔΗΜΟΣ ΤΕΓΕΑΣ

*Μελέτη Σχεδιασμού και Υλοποίησης Πιλοτικής Δράσης:
"Διαχείριση Υδατικών Πόρων Ταμιευτήρα Τάκας"*

Υπεύθυνοι Γεωπόνοι Δράσης

Μητρόπουλος Αντώνης, Γεωπόνος, Δ. Τεγέας

Μητρόπουλος Δημήτρης, Δρ. Γεωπόνος, Ν.Α. Αρκαδίας

Επιστημονικός Υπεύθυνος Δράσης

Χρίστος Καραβίτης, Λέκτορας ΓΠΑ

1. Μελέτη Περιοχής δράσης

1.1 Γενικά χαρακτηριστικά Δήμου Τεγέας

Ο Δήμος Τεγέας ιδρύθηκε με το Ν. 2539/1997 (γνωστό και ως «Ι. Καποδίστριας») και άρχισε να λειτουργεί με τη σημερινή του μορφή την 1^η Ιανουαρίου 1999. Βρίσκεται νοτιονατολικά της Τρίπολης και συνορεύει με τους Δήμους Τρίπολης, Κορυθίου, Βόρειας Κυνουρίας και Σκιριτίδας.

Βρίσκεται στη θέση της Αρχαίας Τεγέας και αποτελεί συνέχεια μιας ιστορίας που χάνεται στα βάθη των αιώνων.

Από τους μυθικούς χρόνους έχουμε συμμετοχή της Τεγέας στη Αργοναυτική εκστρατεία και στον Τρωικό πόλεμο με τον Βασιλιά της Αγαπήνορα, ο οποίος μάλιστα με το τέλος του πολέμου ίδρυσε την πόλη της Κύπρου Πάφο. Η Αταλάντη παίρνει μέρος στο κυνήγι του Καλυδωνίου κάπρου και όπως αναφέρει ο μεγάλος περιηγητής Πausanίας ο τάφος του Ορέστη βρίσκεται στη Τεγεάτιδα γη.

Ο σημερινός επισκέπτης της Τεγέας μπορεί να θαυμάσει τα ερείπια του Ναού της Αλέας (370 π.Χ.), θεάς της Τεγέας που αργότερα έγινε συνώνυμη με την Αθηνά, στο ΤΔ Αλέας που σε συνδυασμό με το αρχαιολογικό μουσείο που βρίσκεται στον ίδιο χώρο και στο οποίο φυλάσσονται ευρήματα από το ναό, να κάνει ένα ταξίδι στην ιστορία. Στη συνέχεια στο χώρο της Παλαιάς Επισκοπής μέσα σε μια όαση πρασίνου να θαυμάσει τμήμα του Αρχαίου θεάτρου (Ελληνιστικών χρόνων), τμήματα της αρχαίας Αγοράς (Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων), την παλαιοχριστιανική Βασιλική (5ος - 6ος αι. μ.Χ.) με υπέροχα ψηφιδωτά και τέλος το ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Ένα εξαιρετο δείγμα Βυζαντινής τέχνης. Είναι έργο του 12^{ου} αι. και κατατάσσεται στους πεντάτρουλλους τετράστυλους σταυροειδείς ναούς με νάρθηκα, πρόκειται για αληθινό κομψοτέχνημα. Στον ίδιο χώρο λειτουργεί λαογραφικό μουσείο με ενδιαφέροντα εκθέματα.

Το Δεκαπενταύγουστο στη Παλαιά Επισκοπή γίνεται πολύ γνωστό πανηγύρι με παράλληλες εκδηλώσεις καθώς και πανπελοποννησιακή έκθεση με πλήθος κόσμου. Δεν είναι τυχαίο ότι εκεί κάτω από τους αιωνόβιους πλατάνους τα μέλη της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής αποφάσισαν να μεταφέρουν η φλόγα από την Ολυμπία στην κάθε φορά διοργανώτρια πόλη των Ολυμπιακών αγώνων.

1.2 Διοικητική διαίρεση δήμου

Η συνολική έκταση του Δήμου είναι 118.350 στρέμματα που κατανέμεται σε 16 Τοπικά Διαμερίσματα. Στον πίνακα 1 φαίνονται τα Τοπικά Διαμερίσματα του Δήμου καθώς και η έκταση που καταλαμβάνουν. Έδρα του Δήμου είναι το ΤΔ Σταδίου.

Πίνακας 1. Τοπικά Διαμερίσματα δήμου Τεγέας

A/A	ΤΟΠΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΕΚΤΑΣΗ (ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ)
1	Τ.Δ. ΣΤΑΔΙΟΥ	10.905
2	Τ.Δ. ΑΛΕΑΣ	4.476
3	Τ.Δ. ΒΟΥΝΟΥ	4.626
4	Τ.Δ. ΓΑΡΕΑΣ	3.826
5	Τ.Δ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ	1.575
6	Τ.Δ. ΚΑΜΑΡΙΟΥ	7.578
7	Τ.Δ. ΚΑΝΔΑΛΟΥ	9.729
8	Τ.Δ. ΚΕΡΑΣΙΤΣΑΣ	2.125
9	Τ.Δ. ΛΙΘΟΒΟΥΝΙΩΝ	5.303
10	Τ.Δ. ΜΑΓΟΥΛΑΣ	5.603
11	Τ.Δ. ΜΑΝΘΥΡΕΑΣ	17.985
12	Τ.Δ. ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ	14.382
13	Τ.Δ. ΡΙΖΩΝ	13.681
14	Τ.Δ. ΣΤΡΙΓΚΟΥ	2.450
15	Τ.Δ. ΤΖΙΒΑ	5.628
16	Τ.Δ. ΨΗΛΗΣ ΒΡΥΣΗΣ	8.478
	ΣΥΝΟΛΟ	118.350

Τα Τοπικά Διαμερίσματα είναι οριοθετημένα στο οροπέδιο της Μαντινείας και ως εκ τούτου τα περισσότερα είναι πεδινά εκτός των ΤΔ Μαυρικού, Μανθυρέας, Κανδάλου και Ψηλής Βρύσης τα οποία είναι ημιορεινά.

1.3 Ανθρώπινο δυναμικό δήμου

Ο πληθυσμός του Δήμου ανέρχεται σε περίπου 3800-4000 μόνιμους κατοίκους, (4100 κατοίκους στη απογραφή του 2001) που κατά την καλοκαιρινή περίοδο ξεπερνάει τις 6500 κατοίκους. Μετά από τις πυρκαγιές του 2007, δεν παρατηρήθηκε σημαντική μεταβολή του πληθυσμού. Στον πίνακα 2 φαίνεται η ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού του δήμου ανά Τοπικό Διαμέρισμα.

Πίνακας 2. Ηλιακή κατανομή του πληθυσμού του δήμου Τεγέας

ΗΛΙΚΙΑ ΔΗΜΟΤ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	0- 14	15-24	25-39	40-54	55-64	65-79	80+	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΛΕΑΣ	8	33	21	39	38	29	48	216
ΒΟΥΝΟΥ	9	41	33	55	37	44	32	251
ΓΑΡΕΑΣ	9	34	12	30	15	20	36	156
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ	18	17	14	22	29	17	22	139
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	30	44	40	72	43	42	54	325
ΚΑΝΔΑΛΟΥ	47	15	8	14	18	17	28	147
ΚΕΡΑΣΙΤΣΑΣ	15	45	47	58	43	49	55	312
ΛΙΘΟΒΟΥΝΙΩΝ	8	18	24	18	25	25	15	133
ΜΑΓΟΥΛΑΣ	5	30	17	36	37	29	30	184
ΜΑΝΘΥΡΕΑΣ	6	20	15	31	27	25	45	169
ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ	11	19	22	17	15	22	23	129
ΡΙΖΩΝ	17	125	85	127	110	101	99	664
ΣΤΑΔΙΟΥ	49	85	81	117	97	113	99	641
ΣΤΡΙΓΚΟΥ	15	41	44	31	60	30	39	260
ΤΖΙΒΑ	7	52	30	33	31	23	27	203
ΨΗΛΗΣ ΒΡΥΣΗΣ	14	33	15	39	26	18	26	171
ΣΥΝΟΛΟ	268	652	508	739	651	604	678	4100

1.4 Φυσικοί πόροι

Το μεγαλύτερο μέρος του δήμου καταλαμβάνει πεδινές εκτάσεις που μπορεί να καλλιεργηθούν. Τα Τοπικά Διαμερίσματα Μαυρικού Κανδάλου και Μανθυρέας είναι περιοχές Natura, καθώς και η περιοχή της πρώην λίμνης Τάκα η οποία είναι σημαντικός υδροβιότοπος της περιοχής. Στον πίνακα 3 φαίνεται η κατανομή των εκτάσεων του δήμου ανά κατηγορία και Τοπικό Διαμέρισμα.

Πίνακας 3. Κατανομή εκτάσεων του δήμου Τεγέας (σε στρέμματα).

ΤΟΠΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΣΕΩΝ	ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕ ΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ	ΠΟΤΙΣΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΙΑΙΟΤΙΚΟΙ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ	ΔΑΣΗ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΜΕ ΝΕΡΑ	ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
ΑΛΕΑ	4500	2400	531		1900			200
ΒΟΥΝΟ	4600	3700	1975		300		300	300
ΓΑΡΕΑ	3800	1500	256	400	1800			100
ΕΠΙΣΚΟΠΗ	1600	2000	406					300
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	7600	4000	1023		3100			300
ΚΑΝΔΑΛΟΥ	9700	970	384	4500	1830	210	100	300
ΚΕΡΑΣΙΤΣΑΣ	2100	1500	857		100			500
ΛΙΘΟΒΟΥΝΙΩΝ	5300	2060	490	1700	1440			100
ΜΑΓΟΥΛΑΣ	5600	3000	658	1200	900			600
ΜΑΝΘΥΡΕΑΣ	18000	2000	863	200	15400			400
ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ	14400	1500	44	1300	11400			200
ΡΙΖΩΝ	13700	5000	1575	6000	200	1600		900
ΣΤΑΔΙΟ	10900	8500	1027		1500			900
ΣΤΡΙΓΚΟΥ	2500	1700	1068		200			600
ΤΖΙΒΑ	5600	1800	225		3600			300
ΨΗΛΗΣ ΒΡΥΣΗΣ	8500	1000	384	4000	3400			100
ΣΥΝΟΛΟ	118400	42630	11766	4000	42670			6100

1.5 Κοινωνικές υποδομές

Αυτή τη στιγμή στο Δήμο υπάρχουν Λύκειο και Γυμνάσιο με 65 και 100 παιδιά αντίστοιχα στο Τοπικό Διαμέρισμα Αλέας. Δύο Δημοτικά σχολεία, στο Τοπικό Διαμέρισμα Ριζών με 56 παιδιά και στο Τοπικό Διαμέρισμα Σταδίου με 120. Λειτουργούν επίσης δύο νηπιαγωγεία στο ΤΔ Αλέας και στο ΤΔ Σταδίου καθώς και παιδικός σταθμός στο ΤΔ Αλέας.

Στο Τοπικό Διαμέρισμα Σταδίου λειτουργεί πολυιατρείο (με παθολόγο, παιδίατρο και καρδιολόγο) του «Γεωργούλειου κληροδοτήματος». Στο Τ.Δ Κερασίτσας βρίσκεται το περιφερειακό ιατρείο (PETER ORFANOS) (παράρτημα του Παναρκαδικού Νοσοκομείου Τρίπολης που λειτουργεί όμως σαν αγροτικό ιατρείο).

1.6 Οικονομική διάρθρωση και οργάνωση

Ο πρωτογενής τομέας αποτελεί το σημαντικότερο τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται στο δήμο Τεγέας με 900 περίπου απασχολούμενους. Στο δευτερογενή τομέα απασχολούνται περίπου 150 άτομα και στον τριτογενή 750.

1.6.1 Γεωργία και κτηνοτροφία.

1.6.1.1 Υφιστάμενη κατάσταση

Σε όλα τα Τοπικά διαμερίσματα δραστηριοποιούνται αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Στον πίνακα 4 φαίνεται ο αριθμός των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ανά Τοπικό διαμέρισμα. Τα στοιχεία προέρχονται από την απογραφή του 2001. Κατά την περίοδο 1991-2001 υπήρξε σημαντική μείωση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων από 873 σε 587. Η αντίστοιχη μείωση για την περίοδο 2001-2010 εκτιμάται ότι είναι πολύ μικρότερη και οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις είναι περίπου 500.

Η πλειοψηφία των αγροτικών εκμεταλλεύσεων είναι φυτικής κατεύθυνσης ενώ υπάρχουν και αρκετές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις που φαίνονται στον πίνακα 5.

Πίνακας 4. Πλήθος αγροτικών εκμεταλλεύσεων δήμου Τεγέας

ΤΟΠΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ (ΣΥΝΟΛΙΚΑ)
ΣΤΑΔΙΟ	75
ΑΛΕΑ	38
ΒΟΥΝΟ	63
ΓΑΡΕΑ	18
ΕΠΙΣΚΟΠΗ	14
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	41
ΚΑΝΔΑΛΟΥ	17
ΚΕΡΑΣΙΤΣΑΣ	38
ΛΙΘΟΒΟΥΝΙΩΝ	27
ΜΑΓΟΥΛΑΣ	29
ΜΑΝΘΥΡΕΑΣ	25
ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ	14
ΡΙΖΩΝ	122
ΣΤΡΙΓΚΟΥ	42
ΤΖΙΒΑ	12
ΨΗΛΗΣ ΒΡΥΣΗΣ	12
ΣΥΝΟΛΟ	587

Πίνακας 5. Πλήθος κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων δήμου Τεγέας

ΤΟΠΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΑΜΙΓΩΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ	
ΣΤΑΔΙΟ *	2	130+20 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΑΛΕΑ	1	170 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΒΟΥΝΟ	1	185 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΓΑΡΕΑ	2	ΜΙΑ 140 ΠΡΟΒΑΤΑ, ΜΙΑ ΜΕ 30 ΑΓΕΛΛΑΔΕΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΗ		
ΚΑΜΑΡΙΟΥ	2	275+120 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΚΑΝΔΑΛΟΥ	4	110+110+25+12 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΚΕΡΑΣΙΤΣΑΣ		
ΛΙΘΟΒΟΥΝΙΩΝ	1	130 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΜΑΓΟΥΛΑΣ	1	175 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΜΑΝΘΥΡΕΑΣ	3	110+120 ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΜΕ 280 ΓΙΔΙΑ
ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ	5	125+125+125+34+30 ΓΙΔΙΑ
ΡΙΖΩΝ	2	120 ΠΡΟΒΑΤΑ ΚΑΙ 270 ΓΙΔΙΑ
ΣΤΡΙΓΚΟΥ **	1	90 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΤΖΙΒΑ	1	385 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΨΗΛΗΣ ΒΡΥΣΗΣ	1	15 ΠΡΟΒΑΤΑ
ΣΥΝΟΛΟ	27	

Οι αροτραίες καλλιέργειες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Από άποψη όμως οικονομικής σημασίας την πρώτη θέση καταλαμβάνουν οι δενδρώδεις καλλιέργειες και τα αμπέλια και ακολουθούν η πατάτα και τα λαχανικά. Στον πίνακα 6 φαίνεται οι κατανομή των καλλιεργούμενων εκτάσεων ανά καλλιέργεια και Τοπικό διαμέρισμα.

Πίνακας 6. Κατανομή καλλιεργειών δήμου Τεγέας

A/A	Τοπικό Διαμέρισμα	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ	ΑΡΟΤΡΑΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	ΣΙΤΗΡΑ	ΛΑΧΑΝΟΚΟΜΙΚΑ	ΠΑΤΑΤΕΣ	ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ	ΑΜΠΕΛΙΑ
1	ΑΛΕΑΣ	4500	1050	870	21	180	220	40
2	ΒΟΥΝΟΥ	4600	1715	1345	75	370	1180	35
3	ΓΑΡΕΑΣ	3800	915	815	46	100	65	150
4	ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ	1600	1230	1100	65	130	82	25
5	ΚΑΜΑΡΙΟΥ	7600	770	550	48	220	685	50
6	ΚΑΝΔΑΛΟΥ	9700	615	565	24	50	154	30
7	ΚΕΡΑΣΙΤΣΑΣ	2100	441	301	91	140	545	70
8	ΛΙΘΟΒΟΥΝΙΩΝ	5300	1220	1080	170	140	273	120
9	ΜΑΓΟΥΛΑΣ	5600	1479	1269	98	210	190	98
10	ΜΑΝΘΥΡΕΑΣ	18000	1092	842	75	250	275	30
11	ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ	14400	420	395	19	25	180	20
12	ΡΙΖΩΝ	13700	2165	1675	132	490	1890	250
13	ΣΤΑΔΙΟΥ	10900	3810	3340	117	470	270	152
14	ΣΤΡΙΓΚΟΥ	2500	575	455	98	120	803	12
15	ΤΖΙΒΑ	5600	1620	1590	15	30	80	65
16	ΨΗΛΗΣ ΒΡΥΣΗΣ	8500	610	585	14	25	139	44
	ΣΥΝΟΛΟ	118400	19727	16777	1108	2950	7031	1191

Οι ζημιές, από τις πυρκαγιές του 2007, στο Δήμο Τεγέας εντοπίζονται κυρίως σε βοσκότοπους στα Τοπικά Διαμερίσματα Μαυρικού, Μανθυρέας και Κανδάλου.

Κατά την περίοδο 2001-2006, 12 αγρότες του δήμου Τεγέας εντάχθηκαν στο καθεστώς των νέων αγροτών. Επίσης εγκρίθηκαν και υλοποιήθηκαν 11 σχέδια βελτίωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετά σχέδια βελτίωσης που αφορούσαν αγρότες των Τοπικών διαμερισμάτων Βουνού, Καμαρίου και Κερασίτσας δεν εγκρίθηκαν (ή δεν υποβλήθηκαν καθόλου) εξαιτίας της αδυναμίας των αγροτών να

αποδείξουν την νομιμότητα της χρήσης του αρδευτικού νερού που χρησιμοποιούν από την περιοχή του ταμιευτήρα Τάκας.

1.6.1.2 Προβλήματα

Τα κυριότερα προβλήματα της περιοχής που αφορούν τον αγροτικό τομέα είναι:

- Μικρός και κατακερματισμένος κλήρος
- Μεγάλος μέσος όρος ηλικίας γεωργών
- Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο
- Μη ανεπτυγμένο το αίσθημα λειτουργίας σε Ομάδες Παραγωγών ή Συνεταιρισμούς
- Μη ανεπτυγμένο το αίσθημα της συγκέντρωσης του αγροτικού κλήρου (ατομικά ή με αναδασμό)
- Σημαντικό μέρος των εκτάσεων ανήκει σε όχι αποκλειστικά αγρότες ή σε όχι αγρότες. Δεν υπάρχει καμιά κρατική μέριμνα (κεντρικά ή περιφερειακά) για την καλλιέργεια αυτών των κτημάτων από τους αγρότες που ασχολούνται αποκλειστικά με αυτό το επάγγελμα.
- Οι αγρότες γενικά δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι και δεν εφαρμόζουν ικανοποιητικά τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής με συνέπειες για τους ίδιους, την ασφάλεια των προϊόντων αλλά και της προσπάθειας προώθησης αυτών.
- Υπάρχει πρόβλημα ποσότητας αλλά και κατανομής αρδευτικού νερού, τα δυτικά ΤΔ έχουν σημαντικά μεγαλύτερες ποσότητες από τα ανατολικά. Σε καμιά πάντως περίπτωση δεν γίνεται ορθή διαχείριση.
- Σε ορισμένες περιοχές (κυρίως προς το βόρειο τμήμα του Δήμου) εμφανίζονται σημαντικές οικιστικές πιέσεις.
- Στα δυτικά του Δήμου κατασκευάζεται μια λιμνοδεξαμενή στην θέση της αποξηραμένης λίμνης Τάκας που πρόκειται να λειτουργήσει για αρδευτικούς σκοπούς αλλά και ως υδροβιότοπος. Η μη τήρηση των κωδίκων ορθής γεωργικής πρακτικής αναμένεται να έχει επιπτώσεις λόγω αύξησης των αγροχημικών στο νερό του υδροβιότοπου και της διάστασης που πιθανόν να λάβει το θέμα.

1.6.1.3 Προοπτικές

Πιθανές αναπτυξιακές δυνατότητες θα μπορούσαν να υπάρξουν στις ακόλουθες κατευθύνσεις:

- Στα δυτικά ΤΔ καλλιεργούνται διάφορες ποικιλίες μήλων. Από αυτές η τοπική ποικιλία 'Πιλαφά Τριπόλεως' η οποία έχει χαρακτηριστεί και ως ΠΟΠ φαίνεται ότι έχει θετικές προοπτικές εάν τυποποιηθεί (πιστοποίηση ως ολοκληρωμένη διαχείρισης, συσκευασία, διαφήμιση).

- Σε ορισμένα ΤΔ καλλιεργούνται σκόρδα καλής ποιότητας που υπό προϋποθέσεις (χαρακτηρισμός ΠΟΠ ή ΠΓΕ, συσκευασία) θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν κάποιο καλό εισόδημα.

- Υπάρχουν αρκετές εκτάσεις που μπορεί να καλλιεργηθούν με αμπέλια με θετικές δυνατότητες για πολύ μικρές μονάδες σε συνδυασμό με αγροτουρισμό.

- Βελτίωση θα μπορούσε να υπάρξει και σε κάποιες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις εάν στραφούν στην μεταποίηση του γάλακτος (τυρί κλπ) σε πολύ μικρές μονάδες σε συνδυασμό με αγροτουρισμό.

- Στα δυτικά του Δήμου που γίνεται ο ταμιευτήρας είναι μάλλον θετική η προοπτική ανάπτυξης αγροτουρισμού (καταλύματα, χώροι για περίπατο, άλογα ή γαϊδούρια για περίπατο, μικρές επισκέψιμες αγροτικές ή κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις).

- Κάθε προσπάθεια ανάπτυξης πρέπει οπωσδήποτε να λάβει υπόψη το κυρίαρχο πρόβλημα της αναρχίας που υπάρχει στη διαχείριση του αρδευτικού νερού. Η προσπάθεια ορθολογικής διαχείρισης του ταμιευτήρα Τάκας αποτελεί από μόνη της ουσιαστική αναπτυξιακή προοπτική για την τοπική κοινωνία.

- Πέρα από τις αγροτικές δραστηριότητες υπάρχει (τουλάχιστον θεωρητικά) δυνατότητα τουριστικής ανάπτυξης στα ΤΔ Αλέας και Επισκοπής λόγω του μουσείου και των αρχαιοτήτων που υπάρχουν εκεί.

1.6.2 Λοιποί κλάδοι τοπικής οικονομίας

Στο χώρο του Δήμου επίσης λειτουργούν:

- Τέσσερα οινοποιία, τα τρία δεν έχουν ιδιόκτητους αμπελώνες ενώ το ένα έχει 250 στρ.
- Τρία τυροκομεία που μεταποιούν γάλα που προέρχεται και από άλλους Δήμους.
- Ένα εργοστάσιο μεταποίησης φρούτων (γλυκά, μαρμελάδες).
- Ένα εργαστήριο παρασκευής κρεατοσκευασμάτων (λουκάνικα κλπ)

2. Προτεινόμενη δράση

2.1 Σκοπός Δράσης

Σκοπός της δράσης είναι η ανάπτυξη διαχειριστικού φορέα και σχεδίου για χρήση των νερών του ταμιευτήρα Τάκας χωρίς την δημιουργία αρδευτικού δικτύου με χρήση μόνο των υφιστάμενων υποδομών ή την δημιουργία νέων από μεμονωμένους αγρότες.

2.2 Περιγραφή προτεινόμενου διαχειριστικού φορέα

Ο φορέας θα καλύπτει τα Τοπικά Διαμερίσματα Βουνού, Καμαρίου, Μανθυρέας, Κερασίτσας, Στρίγκου, Σταδίου, Επισκοπής και Κανδάλου και Τζίβα του Δ. Τεγέας καθώς και Τ.Δ. Παλλαντίου, Μάκρης και Ευάνδρου του Δ. Τρίπολης. Η συνολική γεωργική αρδευόμενη έκταση που αντιστοιχεί στα παραπάνω τοπικά διαμερίσματα είναι περίπου 25.000 στρέμματα. Ο προσδιορισμός της αρδευόμενης έκτασης έχει γίνει από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που κατασκεύασε τον ταμιευτήρα. Για αυτή ακριβώς την αρδευόμενη έκταση έχει προκηρυχθεί, από το Υπουργείο, και σχετική μελέτη για αρδευτικό έργο

2.2.1 Ειδικά χαρακτηριστικά φορέα

Ο φορέας διαχείρισης θα είναι ένας Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) με κάποιες επιπλέον αρμοδιότητες. Παρακάτω περιγράφονται οι κυριότερες λειτουργίες και δραστηριότητες που θα πρέπει να μπορεί να εκτελεί ο φορέας:

1. Διαχείριση αρδευτικού νερού. Ποσότητα ανά δικαιούχο σε κατάλληλη χρονική κατανομή.
2. Δυνατότητα να ορίζει σχέδιο δράσης ανά καλλιεργητική περίοδο με προτεραιότητα στην άρδευση δενδρωδών καλλιεργειών έτσι ώστε σε ελλειμματικές χρονιές να αποκλείονται υδροβόρες μονοετής καλλιέργειες.

3. Να μπορεί να προτείνει και να εκτελεί μικρές δράσεις που αφορούν την διαχείριση του ταμιευτήρα και της γύρω περιοχής όπως δενδροφύτευση των εξωτερικών πρανών του ταμιευτήρα, καθαρισμός της περιοχής από σκουπίδια κλπ.

4. Να μπορεί να εκτελεί μικρά προγράμματα ενημέρωσης/εκπαίδευσης των αγροτών που αφορούν ορθή χρήση του αρδευτικού νερού αλλά και γενικότερα την εφαρμογή των κωδίκων ορθών γεωργικών πρακτικών.

5. Να μπορεί να εκτελεί μικρά προγράμματα μέτρησης και καταγραφής της ποιοτικής κατάστασης του ταμιευτήρα (κυρίως παρακολούθηση πανίδας και χλωρίδας και επιπέδου ρύπων στα συλλεγόμενα νερά).

6. Δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτική η συμμετοχή των αγροτών στο φορέα αλλά δεν θα πρέπει να μπορεί να αρδεύει κάποιος που δεν είναι μέλος. Ως μέλη του φορέα θα πρέπει να μπορούν να γίνονται μόνο οι ιδιοκτήτες των κτημάτων.

2.2.2 Τεχνική περιγραφή

Όπως ήδη αναφέρθηκε, δεν προτείνεται η δημιουργία αρδευτικών δικτύων ή άλλων έργων. Για την απόληψη του νερού από τον ταμιευτήρα θα χρησιμοποιηθούν οι υφιστάμενες υποδομές.

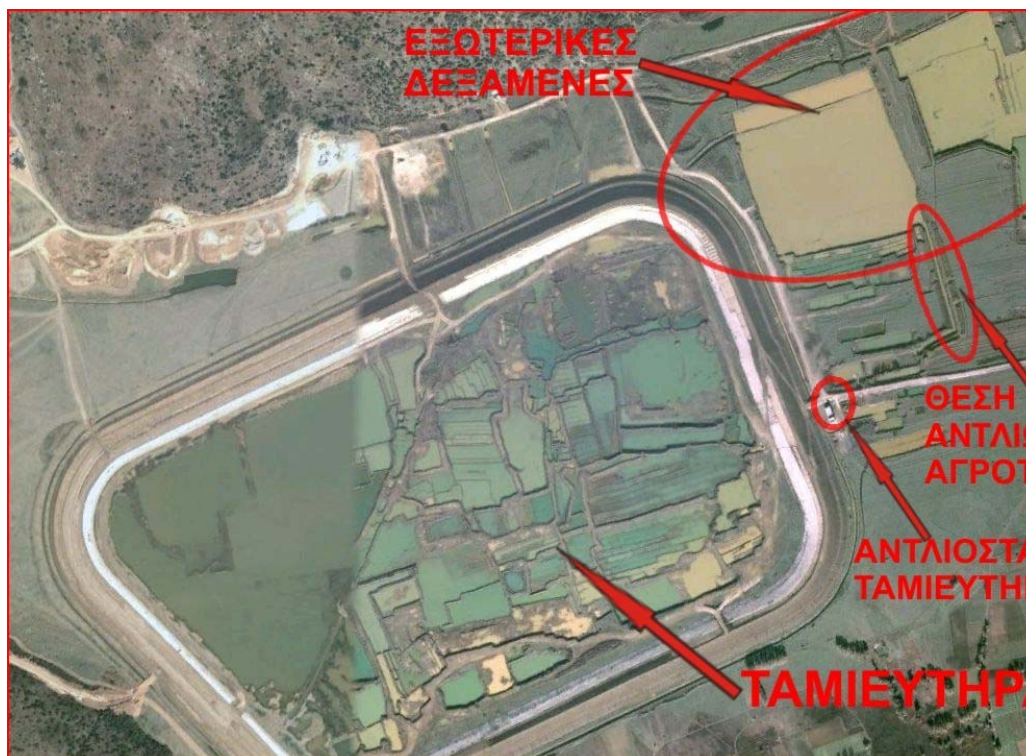
Ο ταμιευτήρας θα χρησιμοποιείται για την αποθήκευση του νερού κατά τους χειμερινούς μήνες. Οι αγρότες, με ιδιόκτητες αντλίες θα αντλούν το νερό από υπάρχουσες φυσικές δεξαμενές που βρίσκονται εξωτερικά του ταμιευτήρα (όπως γίνεται άναρχα και σήμερα). Με ευθύνη του φορέα διαχείρισης θα οριστούν οι θέσεις τοποθέτησης των αντλιών, θα ηλεκτροδοτηθούν τα αντλητικά συγκροτήματα και θα τοποθετηθούν μετρητές κατανάλωσης νερού.

Το αντλιοστάσιο του ταμιευτήρα θα χρησιμοποιείται κατά δύο τρόπους. Τον χειμώνα για να αντλεί τα νερά που απορρέουν εξωτερικά του ταμιευτήρα και να τα οδηγεί μέσα σε αυτόν. Τους μήνες άρδευσης θα χρησιμοποιείται για να γεμίζει τις εξωτερικές φυσικές δεξαμενές από όπου αντλούν οι αγρότες.

Στην παρακάτω φωτογραφία φαίνονται οι θέσεις του ταμιευτήρα, του κεντρικού αντλιοστασίου του ταμιευτήρα, οι εξωτερικές φυσικές δεξαμενές και οι θέσεις των αντλητικών συστημάτων των αγροτών.

2.3 Σημασία δράσης

Όπως αναφέρθηκε, ο ταμιευτήρας έχει σχεδόν ολοκληρωθεί και έχει ξεκινήσει η σύνταξη μελέτης για την κατασκευή αρδευτικού δικτύου. Με τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις το αρδευτικό έργο δεν πρόκειται να ολοκληρωθεί νωρίτερα από μια δεκαετία. Με δεδομένα τα προβλήματα άρδευσης εξαιτίας των παρατηρούμενων

Φωτογραφία περιοχής ταμιευτήρα

κλιματικών αλλαγών και των πρόσφατων πυρκαγιών κρίνεται εξαιρετικά κρίσιμη η επόμενη δεκαετία για την παραμονή των νέων κυρίως αγροτών στη περιοχή. Η αβεβαιότητα λοιπόν για το αν και πότε θα ολοκληρωθεί το αρδευτικό δίκτυο έχει μεγάλη επίδραση στο προγραμματισμό επενδύσεων από τους αγρότες της περιοχής ειδικά όσο αφορά τις δενδρώδεις καλλιέργειες και ειδικά στη καλλιέργεια της τοπικής ποικιλίας μήλων Πιλαφά Τριπόλεως, που έχει χαρακτηριστεί και ως ΠΟΠ και αποτελεί το βασικό συγκριτικό πλεονέκτημα για τους αγρότες της περιοχής. Είναι λοιπόν επιτακτική η ανάγκη διαχείρισης των αρδευτικών υδάτων του ταμιευτήρα ώστε να γίνεται ορθολογική χρήση του αρδευτικού νερού με βάση τις

πραγματικές ανάγκες και προγραμματισμός ετήσιων καλλιεργειών με βάση τα υφιστάμενα αποθέματα νερού.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η περιοχή του ταμιευτήρα βρίσκεται εντός του δικτύου NATURA 2000 και μέχρι σήμερα γίνεται αλόγιστη χρήση και σπατάλη του συλλεγόμενου αρδευτικού νερού και μάλιστα με τρόπους μη φιλικούς προς το περιβάλλον (πετρελαιομηχανές με διαρροές λαδιών και καυσίμου, έντονη χγορύπανση, άρδευση σε ακατάλληλες ώρες και με ακατάλληλες μεθόδους κ.α.)

Επίσης, αν γίνει ένα διαχειριστικό πλαίσιο ορθολογικής χρήσης του αρδευτικού νερού τότε θα είναι ποιο εύκολο να ελεγχθεί η πιθανή ρύπανση της περιοχής από υπερβολική χρήση λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών ουσιών.

Η σημασία της δράσης θα φανεί ειδικότερα από την ανάλυση οικονομικών στοιχείων που ακολουθεί σε επόμενες ενότητες.

3. Φάσεις υλοποίησης

Το χρονοδιάγραμμα με τις φάσεις υλοποίησης της δράσης, με βάση τα δεδομένα του Ιανουαρίου του 2010, φαίνεται παρακάτω (πίνακας 7).

Πίνακας 7. Φάσεις υλοποίησης δράσης

α/α	Χρόνος	Ενέργεια
1	Μάιος 2009	Οριστικοποίηση δράσης (χαρακτηριστικά φορέα, τακτική υλοποίησης κλπ) <i>Ολοκληρώθηκε</i>
2	Ιούνιος – Σεπτέμβριος 2009	Αναζήτηση νομοθεσίας και παρόμοιων φορέων <i>Ολοκληρώθηκε</i>
3	Σεπτέμβριος 2009	Ενημερωτική ομιλία στους αγρότες της περιοχής με συμμετοχή τοπικών παραγόντων, καθηγητών του ΓΠΑ και ενδεχομένως στελεχών του ΥΠΑΑ&Τ. <i>Ακυρώθηκε λόγω των Εθνικών εκλογών</i>
4	Οκτώβριος 2009	Συνεργασία με στελέχη ΥΑΑ&Τ για εξεύρεση λύσεων σε γραφειοκρατικά προβλήματα <i>Ολοκληρώθηκε</i>
5	Νοέμβριος Δεκέμβριος 2009	Ενημέρωση των αγροτών της περιοχής (ατομικά ή σε μικρές ομάδες). <i>Ολοκληρώθηκε. Δεν έγινε μαζική συγκέντρωση λόγω των πρόσφατων εκλογών</i>

Πίνακας 7. Φάσεις υλοποίησης δράσης

α/α	Χρόνος	Ενέργεια
6	Δεκέμβριος 2009	Αποστολή επιστολής (με υπογραφές παραγωγών της περιοχής) στην Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ανάπτυξη του αιτήματος παραχώρησης χρήσης νερού. <i>Ολοκληρώθηκε</i>
7	10-20 Φεβρουαρίου 2010	Ενημερωτική ομιλία στους αγρότες της περιοχής με συμμετοχή τοπικών παραγόντων, καθηγητών του ΓΠΑ και ενδεχομένως στελεχών του ΥΠΑΑ&Τ.
8	Φεβρουάριος - Μάρτιος 2010	Συνάντηση με Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για προώθηση αιτήματος (εφόσον δεν έχει ικανοποιηθεί μέχρι τότε)
9	Μάρτιος 2010	Δημιουργία συντονιστικής ομάδας αγροτών (10-15 μέλη).
10	Μάρτιος - Απρίλιος 2010	Προώθηση αιτημάτων σε ΥΠΑΑ&Τ, Περιφέρεια Πελοποννήσου και ΝΑ Αρκαδίας
11	Μάρτιος - Απρίλιος 2010	Έκδοση απαιτούμενων αποφάσεων ΥΠΑΑ&Τ
12	Μάιος - Σεπτέμβριος 2010	Έκδοση απαιτούμενων αποφάσεων Περιφέρεια Πελοποννήσου και ΝΑ Αρκαδίας. Δημιουργία καταστατικού φορέα.
13	Ιούνιος - Σεπτέμβριος 2010	Διαβούλευση πάνω στις λεπτομέρειες του καταστατικού. Πιθανή ανάγκη κάποιων συγκεντρώσεων. <u>Θα χρειαστεί υποστήριξη σε τυπικό/νομικό επίπεδο από στελέχη ΓΠΑ και ΥΠΑΑ&Τ</u> προκειμένου το καταστατικό να είναι λειτουργικό και τυπικά νόμιμο.
14	20 Αυγούστου έως 10 Αυγούστου 2010	Ενημερωτική ομιλία στους αγρότες της περιοχής με συμμετοχή τοπικών παραγόντων, καθηγητών του ΓΠΑ και ενδεχομένως στελεχών του ΥΠΑΑ&Τ. Ενημέρωση για την παρατηρούμενη πρόοδο και προβλήματα που έχουν παρουσιαστεί Η ομιλία πρέπει να γίνει ασχέτως βαθμού προόδου έτσι ώστε να υπάρξει πίεση από τους ενδιαφερομένους προς τους αρμοδίους πολιτικούς παράγοντες.
15	Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος 2010	Εγγραφή μελών στο φορέα. Συγκρότηση διοικητικού συμβουλίου
16	Ιανουάριος – Απρίλιος 2011	Καταγραφή των κτημάτων και καλλιεργειών που πρόκειται να αρδεύονται. Εκτίμηση υδατικών αναγκών ανά περιοχή (θα γίνει προσπάθεια να είναι κάποιο GIS). Κατάστρωση σχεδίου απόληψης και μεταφοράς νερού

Πίνακας 7. Φάσεις υλοποίησης δράσης

α/α	Χρόνος	Ενέργεια
		(θέση αντλιών, υδρομετρητών κλπ)
17	Μάρτιος 2011	Ενημερωτική ομιλία στους αγρότες της περιοχής με συμμετοχή τοπικών παραγόντων, καθηγητών του ΓΠΑ και ενδεχομένως στελεχών του ΥΠΑΑ&Τ. Η ομιλία θα πρέπει να εστιαστεί σε πιθανές καθυστερήσεις αλλά και στην αναγκαιότητα συλλογής και επεξεργασίας στοιχείων για την εκπόνηση σχεδίου δράσης στις αρχές της επόμενης χρονιάς
18	Μάιος – Ιούνιος 2011	Αίτημα προς ΔΕΗ και αρμόδιες Υπηρεσίες για παροχή ηλεκτρικού ρεύματος στο αντλιοστάσιο
19	Αύγουστος – Σεπτέμβριος 2011	Ολοκλήρωση εργασιών ΔΕΗ
20	Αύγουστος – Νοέμβριος 2011	Σύνταξη στοιχειώδους προγράμματος παρακολούθησης ταμιευτήρα σε συνεργασία με ΓΠΑ. Αναζήτηση χρηματοδότησης
21	Σεπτέμβριος – Δεκέμβριος 2011	Προμήθεια και εγκατάσταση αντλιών. Εγκατάσταση υδρομετρητών
22	Φεβρουάριος 2012	Εκτίμηση αποθεμάτων. Εκτίμηση αναγκών τρέχουσας καλλιεργητικής περιόδου. Καθορισμός σχεδίου δράσης τρέχουσας καλλιεργητικής περιόδου (4/2012 έως 11/2012)
23	Απρίλιος 2012	Έναρξη άρδευσης με το νέο διαχειριστικό φορέα και εφαρμογή του σχεδίου δράσης που έχει εκπονηθεί.

4. Προϋπολογισμός - χρηματοδότηση δράσης

4.1 Προϋπολογισμός

Η δημιουργία του φορέα δεν απαιτεί σημαντικό κόστος. Εκτιμάται ότι το συνολικό κόστος δεν θα ξεπεράσει τις 20.000€. Σε αυτό το κόστος συνυπολογίζονται τα έξοδα των συγκεντρώσεων για τις ομιλίες, νομικές συμβουλές που ενδεχομένως χρειαστούν, κάποιες μετακινήσεις στην Αθήνα για συναντήσεις κλπ.

Η συμπίεση του κόστους αλλά και η ελαχιστοποίηση του απαιτούμενου χρόνου είναι οι λόγοι για τους οποίους επιλέγει να έχει αυτή την μορφή η δράση, δηλαδή να μην απαιτούνται καθόλου έργα.

Το κόστος λειτουργίας βέβαια του φορέα είναι σημαντικότερο αλλά αυτό θα βαρύνει τα μέλη του φορέα.

4.2 Χρηματοδότηση

Για την δημιουργία του φορέα δεν προβλέπεται κάποια άμεση χρηματοδότηση. Είναι δεδομένη ωστόσο η στήριξη του δήμου Τεγέας που θα καλύψει κυρίως το κόστος για τις ομιλίες αλλά θα παρέχει και σχετική γραφειοκρατική υποστήριξη στην συντονιστική επιτροπή μέχρι την δημιουργία του φορέα.

Δεδομένη επίσης θεωρείται και η στήριξη της ΝΑ Αρκαδίας αφού και τυπικά (από τον νόμο) είναι υποχρεωμένη να συντάξει το καταστατικό του δημιουργούμενου ΤΟΕΒ.

Σε κάθε πάντως περίπτωση το επιπλέον κόστος θα καλυφθεί άμεσα από εισφορές των ενδιαφερομένων παραγωγών.

Για την υποστήριξη όμως του όλου εγχειρήματος, ειδικά στην πρώτη φάση λειτουργίας του φορέα και προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί το κόστος λειτουργίας, θα ζητηθούν και τα τα εξής:

1. Διάθεση χώρου (ένα γραφείο) και στοιχειώδους υλικοτεχνικής υποστήριξης (γραφείο, ηλ. Υπολογιστής) από τον Δ. Τεγέας.
2. Συνδρομή του Δ. Τεγέας και της ΝΑ Αρκαδίας στην διοικητική υποστήριξη κάποιων ενεργειών με ανάθεση εργασιών σύνταξης εγγράφων κλπ σε συγκεκριμένους υπαλλήλους.
3. Συνδρομή της ΝΑ Αρκαδίας για την καταγραφή των αρδευόμενων κτημάτων (α/α 16 του χρονοδιαγράμματος). Η ΝΑ Αρκαδίας έχει ήδη αναπτύξει ένα σύστημα διαχείρισης γεωγραφικής πληροφορίας το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την Δ/ση Εργείων Βελτιώσεων για κάλυψη των απαιτήσεων του ΤΟΕΒ.

5. Ωφέλεια δράσης

Η δημιουργία του φορέα θα έχει ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα για τους αγρότες της περιοχής αλλά δευτερευόντως και για όλους τους κατοίκους των Τοπικών διαμερισμάτων που θα αρδευτούν.

Εκτιμάται ότι θα ωφεληθούν άμεσα 100 αγρότες του δήμου Τεγέας και 20 του δήμου Τρίπολης. Ο φορέας θα έχει θετική επίδραση στους αγρότες λόγω:

1. Μείωσης του κόστους παραγωγής.
2. Βελτίωσης της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων, ειδικά στις δενδρώδης καλλιέργειες.
3. Δυνατότητας αύξησης των καλλιεργούμενων εκτάσεως λόγω της εξοικονόμησης νερού που θα προκύψει από την διαχείριση του νερού.
4. Ευκολίας ένταξης σε διαρθρωτικά προγράμματα του ΥΠΑΑ&Τ (Σχέδια βελτίωσης)
5. Ευκολίας ένταξης σε αγροπεριβαλλοντικά μέτρα.

Ο φορέας γενικά αποτελεί ωφέλεια για τους κατοίκους της περιοχής λόγω:

1. Συγκράτησης αγροτικού πληθυσμού.
2. Δυνατότητας παράλληλων δράσεων (αγροτουρισμός κλπ)
3. Βελτίωσης των επιπτώσεων της άσκησης γεωργίας στο περιβάλλον (φιλικότερη χρήση νερού, λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων).
4. Παραγωγή ποιοτικότερων προϊόντων

5.1 Εκτίμηση οικονομικού οφέλους

Για την εκτίμηση της οικονομικής ωφέλειας της δράσης στους παραγωγούς της περιοχής λαμβάνονται υπόψη τα επίσημα στοιχεία του ΥΠΑΑ&Τ αλλά και η ιδιαίτερη εμπειρία από την ενασχόληση με τα προβλήματα της περιοχής.

5.1.1 Μείωση κόστους παραγωγής

Η αλλαγή του τρόπου διαχείρισης του νερού και του τρόπου άρδευσης θα μειώσει το κόστος παραγωγής γιατί θα χρησιμοποιούνται πλέον ηλεκτροκίνητες αντλίες αντί πετρελαιοκίνητες που χρησιμοποιούνται μέχρι τώρα. Αυτή η αλλαγή μειώνει το κόστος γιατί πλέον χρησιμοποιούνται φθηνότερα μηχανήματα με πολύ λιγότερες φθορές και βλάβες, σημαντικά φθηνότερο καύσιμο, χωρίς ανάγκη διαρκούς επιτήρησης και με σημαντική δυνατότητα αυτοματισμών. Εκτιμάται ότι όλα αυτά θα μειώσουν το άμεσο και έμμεσο κόστος κατά 2.000-3.000€ ανά παραγωγό για κάθε καλλιεργητική περίοδο. Η παραπάνω είναι μια μέση εκτίμηση που φυσικά δεν αναφέρεται σε ορισμένους καλλιεργητές με πολύ μεγάλη (για τα δεδομένα της περιοχής) έκταση.

5.1.2 Βελτίωση ποιότητας και απόδοσης

Η δυνατότητα επαρκούς άρδευσης έχει σημαντική επίπτωση στην παραγόμενη ποιότητα αλλά και απόδοση των καλλιεργειών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στις δενδρώδεις καλλιέργειες οι οποίες είναι ανελαστικές όσο αφορά την ζήτηση νερού αφού δεν μπορεί να αλλάξει η καλλιεργούμενη έκταση από χρονιά σε χρονιά. Έτσι και σε πολύ ξερικές χρονιές υπάρχει ανάγκη επαρκούς άρδευσης. Η εμπειρία της περιοχής έχει δείξει στην διάρκεια μιας δεκαετίας υπάρχουν τουλάχιστον δύο πολύ ξερικές χρονιές με δραματική υποβάθμιση της ποιότητας και άλλες πέντε με μέτρια έως σοβαρή υποβάθμιση. Εκτιμάται ότι η μέση ετήσια απώλεια λόγω μείωσης της ποιότητας είναι 20% ενώ η απώλεια που οφείλεται στην διαφορά απόδοσης είναι μεγαλύτερη και ενδεχομένως να ξεπερνά το 30%. Αυτό είναι λογικό να συμβαίνει γιατί τις χρονιές που αναμένεται σημαντική έλλειψη νερού οι παραγωγοί κάνουν πιο έντονο αραίωμα στους καρπούς για να περισώσουν κάποια παραγωγή και το φυτικό κεφάλαιο.

Από τα περίπου 800 στρέμματα με δενδρώδεις καλλιέργειες, των Τοπικών διαμερισμάτων του δήμου Τεγέας, που βρίσκονται στο χώρο που θα αναπτυχθεί ο φορέας αναμένεται, λόγω των ανωτέρω, μέσο καθαρό όφελος περίπου 300.000€ ανά έτος. Ένα αντίστοιχο όφελος 60.000€ ανά έτος αφορά τους παραγωγούς που βρίσκονται στα τοπικά διαμερίσματα του δήμου Τρίπολης

5.1.3 Αύξηση καλλιεργήσιμης έκτασης

Η χρήση του νερού θα γίνει περισσότερο ορθολογική και αυτό θα έχει σαν συνέπεια εξοικονόμηση νερού που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για καλλιέργεια επιπλέον εκτάσεων με δενδρώδεις καλλιέργειες και λαχανικά. Η αύξηση αυτή αναμένεται να είναι της τάξης του 20%.

Το αντίστοιχο καθαρό οικονομικό όφελος, μόνο από τις δενδρώδεις καλλιέργειες, θα είναι της τάξης των 100.000€ ανά έτος για τους παραγωγούς του δήμου Τεγέας και περίπου 25.000€ ανά έτος αφορά για τους παραγωγούς του δήμου Τρίπολης.

5.1.4 Διαρθρωτικά προγράμματα ΥΠΑΑ&Τ

Αναφέρθηκε ήδη ότι την προηγούμενη δεκαετία απορρίφθηκαν σχέδια βελτίωσης (ένταξη σε διαρθρωτικά προγράμματα) ή δεν υποβλήθηκαν καθόλου λόγω αδυναμίας απόδειξης νόμιμης χρήσης αρδευτικού νερού. Με την δημιουργία του φορέα το πρόβλημα αυτό θα πάψει να υπάρχει και έτσι αναμένεται, μέσα στην επόμενη δεκαετία, τουλάχιστον πέντε νέα σχέδια βελτίωσης να υποβληθούν ενώ αυτό δεν θα μπορούσε να γίνει λόγω έλλειψης τυπικών προσόντων. Εκτιμάται ότι 3-4 από αυτά θα αφορούν αγρότες του δήμου Τεγέας και 1-2 αγρότες του δήμου Τρίπολης.

Επιπλέον τουλάχιστον δέκα αγρότες θα μπορέσουν να ενταχθούν σε αυτά τα προγράμματα μέσα στην επόμενη δεκαετία γεγονός που δεν θα ήταν εφικτό λόγω της πραγματικής έλλειψης αρδευτικού νερού. Το 80% αυτών θα αφορά αγρότες του δήμου Τεγέας και το 20% αγρότες του δήμου Τρίπολης.

Με τα σημερινά δεδομένα, η καθαρή εισροή ενός σχεδίου βελτίωσης για την αγροτική εκμετάλλευση είναι της τάξης των 100.000€, έτσι αναμένεται ότι σε μια δεκαετία θα υπάρξει καθαρή εισροή 1.500.000€ στην περιοχή. Συνήθως τα προγράμματα βελτίωσης συνοδεύονται και από άλλα μέτρα (νέοι αγρότες κλπ) τα οποία με τα σημερινά δεδομένα θα φέρουν άλλες 500.000€.

5.1.5 Συγκράτηση αγροτικού πληθυσμού

Η διάθεση αρδευτικού νερού μέσω του φορέα δίνει την δυνατότητα πιο ασφαλούς απασχόλησης με την γεωργία σε σχέση με την επισφάλεια που υπάρχει με το τωρινό καθεστώς. Αυτό σημαίνει ότι θα εγκατασταθούν περισσότεροι νέοι παραγωγοί και άρα θα υπάρξει αντίστοιχη εισροή εισοδήματος στην περιοχή.

Εκτιμάται ότι, μέσα στην επόμενη δεκαετία, τουλάχιστον τριάντα παραγωγοί θα εγκατασταθούν στην περιοχή (αναλαμβάνοντας υπάρχουσες εκμεταλλεύσεις συνήθως των γονέων) εξαιτίας της δυνατότητας διάθεσης αρδευτικού νερού. Σε διαφορετική περίπτωση (εάν δεν υπάρχει φορέας διαχείρισης) οι αντίστοιχες εκμεταλλεύσεις πιθανότατα θα εγκαταλειφτούν.

Με βάση τα δεδομένα της περιοχής, το μέσο καθαρό ετήσιο εισόδημα των εκμεταλλεύσεων της περιοχής είναι 15.000€ έως 20.000€, άρα περίπου 500.000€ θα εισρέουν στην περιοχή ανά έτος. Για λόγους ευκολίας δεν υπολογίζουμε τα ποσά που

θα εισρέουν έμμεσα στην περιοχή λόγω της δραστηριότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

5.1.6 Περιβαλλοντική διαχείριση και ποιότητα παραγόμενων προϊόντων

Ο φορέας θα μπορέσει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις (ενημέρωση κλπ) για μια πιο περιβαλλοντική άσκηση της γεωργίας με πιο ορθολογική χρήση νερού, λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων. Αυτό θα έχει οπωσδήποτε θετικές οικονομικές επιπτώσεις (βελτίωση περιβάλλοντος, υγείας κλπ) και στους αγρότες αλλά και σε όλους τους κατοίκους της περιοχής. Η οικονομική αποτίμηση αυτής της επίδρασης είναι πολύπλοκη και γι' αυτό σε αυτή την φάση δεν θα γίνει.

Επίσης οικονομικό όφελος μπορεί να υπάρξει και για όσους ασχοληθούν με παράλληλες δράσεις όπως ο αγροτουρισμός. Αυτό βέβαια, πέρα από τις δραστηριότητες του φορέα, απαιτεί και άλλες προϋποθέσεις και γι' αυτό δεν γίνεται προσπάθεια οικονομικής αποτίμησης, τουλάχιστον σε αυτή την φάση.

5.1.7 Συνοπτική αποτίμηση οικονομικής ωφέλειας

Τα στοιχεία που αναλύθηκαν παραπάνω και αφορούν την εκτίμηση της οικονομικής ωφέλειας της δράσης εμφανίζονται συνοπτικά στον πίνακα 8. Όλοι οι υπολογισμοί γίνονται με δεδομένο ότι δεν θα αλλάξει δραματικά η αγροτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της χώρας μέσα στην επόμενη δεκαετία.

Πίνακας 8. Ανάλυση οικονομικού οφέλους δράσης

Παράγοντας οικονομικού οφέλους	Τεγέα	Τρίπολη	Σύνολο
Μείωση κόστους παραγωγής	250.000 €	50.000 €	300.000 €
Βελτίωση ποιότητας και απόδοσης	300.000 €	60.000 €	360.000 €
Αύξηση καλλιεργήσιμης έκτασης	100.000 €	25.000 €	125.000 €
Διαρθρωτικά προγράμματα ΥΠΑΑ&Τ*	160.000 €	40.000 €	200.000 €
Συγκράτηση αγροτικού πληθυσμού	400.000 €	100.000 €	500.000 €
Σύνολο	1.210.000 €	275.000 €	1.485.000 €

*Έχει γίνει ετήσια αναγωγή των εισροών

Το κόστος λειτουργίας του φορέα δεν θα ξεπερνάει τα 30.000 € ετησίως άρα είναι πρόδηλη η οικονομική σημασία της προτεινόμενης δράσης.

6. Δυνατότητες επέκτασης δράσης

Η δημιουργία και επιτυχή λειτουργία ενός τέτοιου φορέα θα λειτουργήσει ως παράδειγμα και για άλλες περιοχές. Αποτελεί βέβαια ιδιαιτερότητα, της συγκεκριμένης δράσης, ότι δεν απαιτείται η κατασκευή έργων από τον φορέα ή το κράτος.

Είναι γνωστό, ότι σχεδόν σε όλη την Ελλάδα, η διαχείριση των υδατικών πόρων γίνεται άναρχα με τραγικές συνέπειες κυρίως για τους αγρότες αλλά και για τους κατοίκους των αγροτικών περιοχών. Είναι επίσης γνωστό ότι το θέμα της διαχείρισης των νερών δεν προχωράει για δύο κυρίως λόγους. Ο πρώτος είναι η δυσκολία εφαρμογής της σχετικής νομοθεσίας και ο δεύτερος ο πολύ μικρός προϋπολογισμός που συνοδεύει τέτοιες δράσεις.

Είναι αξιοσημείωτο ότι τόσο στις προτάσεις όσο και στις δράσεις που σχεδιάστηκαν για την ενίσχυση των πυρόπληκτων περιοχών δεν έγινε αναφορά σε διαχείριση νερού εκτός από τις προσπάθειες αποφυγής πλημμυρικών φαινομένων.

Τα σημαντικά οικονομικά αλλά και περιβαλλοντικά οφέλη των αγροτών της περιοχής του ταμιευτήρα Τάκας (οι οποίοι παρεμπιπτόντως λαμβάνουν ελάχιστες έως μηδενικές επιδοτήσεις) αλλά και των κατοίκων της περιοχής μπορεί να λειτουργήσουν θετικά για την δημιουργία ανάλογων φορέων σε άλλες περιοχές. Η επιτυχή λειτουργία του προτεινόμενου φορέα θα πιέσει για την διασφάλιση κονδυλίων για την κατασκευή ανάλογων έργων (ταμιευτήρων κλπ) αλλά θα καταστήσει σαφές ότι υπάρχουν αρκετές περιοχές με σχεδόν έτοιμες υποδομές (πχ δίκτυα ιδιωτικών γεωτρήσεων) στις οποίες θα μπορούσε να υπάρξει αντίστοιχος φορέας με ανάλογα οφέλη.

7. Προϋποθέσεις υλοποίησης - Προβλήματα

Η σημαντικότερη προϋπόθεση για την υλοποίηση της δράσης είναι η δεδομένη απόφαση των αγροτών να συνεργαστούν και να λειτουργήσουν μέσα από ένα οργανωμένο πλαίσιο όπως ο προτεινόμενος φορέας. Αυτό, εάν και αυτονόητο δεν είναι, γιατί χρειάστηκαν αρκετά χρόνια για να ωριμάσει η κατάσταση στο σημερινό επίπεδο.

Το σημαντικότερο πρόβλημα, το οποίο έχει εντοπιστεί εδώ και μια δεκαετία, είναι η απαιτούμενη έγκριση του ΥΠΑΑ&Τ για χορήγηση των διαθέσιμων νερών για

άρδευση. Ο τρόπος που προτάθηκε και υλοποιείται αυτή η δράση, μέσα από τα σεμινάρια που έγιναν με την στήριξη του ιδρύματος Ι.Σ. Λάτση και του ΓΠΑ, είχε ως συνέπεια να γίνει κατανοητό το πρόβλημα τόσο από τους αγρότες όσο κυρίως από τους υπηρεσιακούς παράγοντες του ΥΠΑΑ&Τ. Έτσι αυτή την στιγμή υπάρχει αισιοδοξία ότι θα γίνει η σχετική παραχώρηση της χρήσης των νερών.

Στο χρονοδιάγραμμα του πίνακα 7 σημειώνεται ποιες ενέργειες έχουν ολοκληρωθεί. Ουσιαστικά έχει εντοπιστεί ποια είναι η ορθή διαδικασία (νομικά και γραφειοκρατικά), έχει αυτό επιβεβαιωθεί από τους αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες, έχει ενημερωθεί η κ. υπουργός και έχουν ενημερωθεί και ενδιαφερθεί η αγρότες της περιοχής. Σημειώνεται και πάλι ότι η διαδικασία έχει φτάσει στο κομβικό σημείο της παραχώρησης της χρήσης από την κ. υπουργό.

Τα προβλήματα που αναμένεται να αντιμετωπιστούν στη συνέχεια είναι κυρίως γραφειοκρατικής υφής (καθυστερήσεις, απροθυμία υπηρεσιών, πιθανές αλλαγές λόγω διοικητικής αναδιοργάνωσης κλπ) από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες (ΝΑ Αρκαδίας, Περιφέρεια Πελοποννήσου). Ένα άλλο πρόβλημα είναι οι εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης που θα γίνουν στα τέλη του 2010 λόγω των προφανών συνθηκών που αυτές συνεπάγονται. Στην προσπάθεια ελαχιστοποίησης τέτοιων επιδράσεων έχει προγραμματιστεί η δημιουργία συντονιστικής επιτροπής από αγρότες (πίνακας 7, α/α:9) ώστε οι ενέργειες να μπορεί να γίνονται ανεξάρτητα των εκλογών.

Θεωρείται ότι τα προβλήματα αυτά δεν θα είναι τόσο μεγάλα και σημαντικά ώστε να σταματήσουν την πορεία υλοποίησης της δράσης έτσι ώστε τελικά το 2012 να ξεκινήσει η επιχειρησιακή λειτουργία του φορέα.